

Ves Prešeren v ruskem prevodu.

Стихотворенія Франца Прешерна. Со словѣнскаго и нѣмецкаго подлинниковъ перевелъ Ф. Коршъ. Москва. 1901. Типографія Г. Лиснера и А. Гешеля. ХСХІХ + 244. — 8°.¹⁾

Poroča A. Aškerc.

njiga epohalnega pomena! Zato jo naznanjamo že kar med članki, ne pa šele med »Književnimi novostmi«, kamor bi spadala.

Moskovski vseučiliški profesor, član petrograjske akademije znanosti in širokoznani poliglot, gospod Fedor Jevgenijevič Korš, je prevedel vse poezije Prešernove in jih v krasni, moderni opremi izdal ravno za pesnikov jubilej v Moskvi. Ruski prevoditelj je z ruskim narodom vred izkazal našemu pesniku najlepšo čast in je na najpraktičnejši način proslavil jubilej njegov.

G. Korš je uvedel slovenskega pesnika Prešerna iz skromne slovenske sobice v veliko dvorano ruske književnosti, kjer mu bodo pravi tovariši: Puškin, Lermontov, Gogolj, Turgenjev, Tjutčev, Polonskij, oba Tolsta, Čehov, Boborykin, Garšin, Gorkij, Vjeličko, Golicyn in drugi znameniti ruski pisatelji evropskega imena. S tem, da je g. Korš uvedel Prešerna v rusko literaturo, uvedel je obenem našo mlado slovensko književnost samo v rusko književno javnost. Nikakor ne dvomim, da sprejmo, čeprav imajo bratje Rusi sami dovolj pravih genialnih pesnikov, sedaj tudi našega Prešerna za svojega, saj je Koršev »Prešeren« za vsakega ruskega čitatelja pristen Rus, dasi mu bije v prsih slovensko srce.

Led je prebit!

Prešeren je prvi slovenski pisatelj, ki je ob zatonu 19. stoletja stopil v ruski literarni salon, kjer si pridobi simpatij razvajenih gospodov in dam tako, da bode ta gospoda začela nemara povpraševati še po drugih naših pisateljih, tovariših Prešernovih.

Prešeren je prvi odprl vrata ruskega salona; upajmo, da pojde v 20. stoletju še kak drug Slovenec za njim . . .

Ruska literatura spada med svetovne literature. Ruski jezik govori okoli 80 milijonov ust ter vlada absolutno od Baltskega

¹⁾ Stihotvorenija (poezije) Franca Prešerna. Iz slovenskega in nemškega izvornika prevedel F. Korš. V Moskvi. 1901. Tiskarna Lissnerja in Gešelja.

morja do Tihega oceana, od Ledenega do Črnega morja ter od Jurjeva do Taškenta — na zapadu, v srednji Evropi pa se ga uči čimdalje več ljudi, zlasti med Germani, ki so že davno spoznali visoko vrednost ruskih beletristov in zato hlastno segajo po njih. Dosledno mora imeti torej vsak drug pisatelj, ki izide v ruskem jeziku na svetlo, jako ugodne šanse, da ga v tem jeziku spoznajo poleg Rusov tudi drugi narodi na vzhodu in zapadu. In zato mislim, da ne pretiravam, če pravim, da je Koršev ruski Prešeren knjiga epohalnega pomena za nas skromne Slovence.

Morebiti nam utegnejo baš bratje Rusi pripomoči, da ne ostanejo naši nepremnogobrojni dobri pisatelji pozabljeni med ozkim slovenskim plotom. Morebiti jih začne spoznavati širši svet šele potem, kadar se prikažejo v — ruskem kaftanu . . .

*

Prešeren ruskemu občinstvu nikakor ni neznanec. Zanimivo je, da so Rusi poprej prevajali slovenske pesnike, nego pa Slovenci ruske.

Prvi prevodi iz Prešerna so se pojavili na Ruskem že l. 1861., torej tri leta poprej, nego je bil dovršil sedaj pokojni Ivan Vesel prevod Homjakovljeve pesmi »Pred spanjem«! M. Petrovski je bil namreč prevedel l. 1861. »Turjaško Rozamundo« in pa »Silo spomina« in jih objavil v časopisu »Отголоски славянской поэзии« (Поэзия славянъ) Гербела in pa v »Исторія всемирной литературы« V. Zotova (zv. 3.). Največ je iz Prešerna že pred kakimi 20 leti prevajal g. Korš sam in svoje prevode objavljajl večinoma v moskovskem mesečniku »Русская Мысль« navadno brez podpisa.

Seveda taki raztreseni prevodi nimajo tistega vpliva kakor celotni zborniki.

Pred širše rusko občinstvo je stopil naš Prešeren pravzaprav šele sedaj, ko ga je izdal v celoti g. Korš.

Kako je g. Korš rešil svojo nalogo? Kakšen je njegov ruski Prešeren?

Da je ravno g. Korš bil poklican prevajati Prešerna, potrjuje to, da je popolnoma več našemu narečju. On izvrstno razumeje naš jezik in ga, kakor je dokazal s svojim slovensko pisanim člankom »Nekaj o tekstu Prešernovih poezij«, objavljenim v »Prešernovem albumu«, celó piše! To je pač le mogoče, ker ima g. Korš fenome-

nalno nadarjenost za jezike. Saj piše in govori skoro vse evropske jezike in vrhu teh zna še par azijskih.¹⁾

G. prevoditelj podaje svojim ruskim čitateljem najprej jako obširen, na 99 straneh temeljito sestavljen življenjepis našega pesnika z vpletenim občnim pregledom naše literature. Nato prihaja z vprav znanstveno akribijo pisana estetična ocena in pa jako vesten komentar Prešernovih poezij. Prevoditelj svoje ocene in svojega komentarja ni morda prepisal ali prevedel iz kakega slovenskega časopisa, ampak razlaga svoje misli, čeprav je čital Stritarjevo estetično razpravo. G. Korš omenja, da njegov prevod nikakor ni sužnji prevod, pač pa da je obenem svoboden in točen. In res se prepričamo že na prvih straneh prevoda, da je naš Prešeren ostal tudi v Korševem prevodu Prešeren, samo da govori k našemu srcu v blagglasnem in polnozvočnem ruskem jeziku. Tako zna prevajati le tisti, ki je obema jezikoma, svojemu in pa jeziku, iz katerega prevaja, popolnoma kos in ki ima še eno važno duševno svojstvo — da je sam pesnik, da ve, kaj se pravi pesniško misliti in pesniško izražati se! In g. Korš ima pesniško dikcijo v svoji popolni oblasti; njegovi prevodi so res pesniški ter sečitajo ko original. Upam si trditi še več, ne da bi s tem Prešerna ponižaval: Kakor v tistih štirih prevodih gospoda Vjačeslava Ščepkina, ki so na-

¹⁾ O velikem jezičnem talentu gospoda Korša je nam izročil ljubljanski zdravnik, g. dr. Ludovik Jenko, predsednik »Русскаго кружка« in učitelj ruskega jezika, to-le zanimivo anekdoto:

»Leta 1869., ko sem bil prvi asistent v dr. Ederjevi bolnici na Dunaju, se javi neki bolnik, kateri je bil zbolel v Berlinu na svojem potovanju v Rim. Po službi moji, katera me je vezala, da sprejemem vsakega bolnika in poizvem njegove generalije, se je takoj pokazalo, da je moj bolnik ruski filolog, ki potuje v Rim zaradi izučenja tamošnjih znanstvenih zakladov, a bolezen ga je položila v posteljo za cele 3 mesece in mu odložila tako zaželjeni trenotek, spoznavati Rim. Spoznavši me, vpraša takoj, imam li kako slovensko knjigo? Dam mu Prešerna. Čital ga je slastno in strastno in ga študiral. Ko je končal z njim, je govoril z menoj po slovensko! Poleg tega je imel postrežnico češko, katera mu je tudi morala poskrbeti čeških knjig, ki jih je v enaki meri študiral, a ne dolgo potem, v par tednih je že tudi z njo češki občeval. Znal je pa do tega časa že 19 jezikov, človek moje starosti. Pri nas Slovencih mislim, da ni bilo tako fenomenalnega talenta, izvzemši morebiti Čopa. Bil je ta redki fenomen sedanji vseučiliški profesor Korš v Moskvi, ki se je o Prešernovi stoletnici tako odlično oglasil s slovensko besedo, kakor bi bil rojen Slovenec. Mene je izgrešil iz spomina, jaz pa njega nisem. Čaka ga še pri meni Путьеводитель Н. Майскаго, katerega mi je dal shraniti, rekši, da knjigo, vračajoč se iz Rima, zopet vzame. Ali gospoda Korša nisem videl več; šel je bil baje po drugi poti nazaj v domovino. Ako čita te vrstice, naj sprejme moj srčni pozdrav! Bivanje na Dunaju ga spomni name . . .«

tisnjeni v »Prešernovem albumu«, tako mi tudi v Korševem ruskem prevodu ugaja marsikatera Prešernova pesem veliko bolj nego v izvirniku, ker je ruski jezik popolnejši nego naš, ker stoji na višji stopinji razvoja, ker je bogatejši in ker — last not least — v ruskem prevodu ni tistih sila neprijetnih apostrofov in pa tistih jezičnih nepravilnosti, ki nam tupatam precej grenijo uživanje Prešernove muze.

Gospod Korš piše proti koncu svojega uvoda, da se tudi Prešeren sam ni doslovno držal izvirnika, kadar je prevajal svoje pesmi na nemški jezik, ampak da je prevajal pač duh pesmi, ne pa njenih besed. Tako da je prepesnil tudi on (g. K.) Prešernove poezije.

Potem pravi g. Korš:

»Ruski prevoditelj želi iskreno, da bi bil tudi on mogel pogori omenjeni Prešernovi metodi prevesti njegove poezije verno po originalu. Druga njegova ne manj goreča želja pa je ta, da bi bil s tem svojim trudom potegnil najdarovitejšega slovenskega pesnika iz teme nepoznanosti, v kateri je bil dosedaj za ogromno večino ruskega čitateljstva . . .«

Obe želji sta se izpolnili gospodu prevoditelju, obe zadači je rešil izborno. O tem ne dvomi nihče, ki pregleduje njegov prevod.

Prevoditelj deli svoj zbornik na dva dela: na slovenske in nemške¹⁾ pesnitve Prešernove.

V izvirnih slovenskih pesmih je pridržal g. K. v bistvu Prešernovo razvrstitev. Prevedel je vse slovenske njegove poezije, izvzemši seveda prevode Prešernove iz Bürgerja, Grūna in iz Byrona. Izpustil je tudi prigodnico »Janezu Hradeckemu«, ker se mu je pač zdela preveč lokalnega pomena in pa nekaj manj značilnih epigramov.

Težko je reči, katera pesem se v ruskem jeziku podaje najlepše. Vobče moramo priznati, kakor sem že omenil, da so se g. Koršu vsi prevodi posrečili, nenavadno posrečili, da se čitajo ko originali.

Kdor je že kdaj prevajal poezije iz kakega tujega jezika, ta ve, da je liriko iz lahko razumljivih razlogov težje prevajati ali prepešjevati nego epiko. Nemara se je g. Koršu tudi pri Prešernu tako godilo. Njegovim prevodom lirskih pesmi se ne sme nič očitati, vzorni so, ali posebno krasno se čitajo Prešernove balade in romance v ruskem jeziku. Če čitate začetek »Krsta pri Savici«:

¹⁾ Nemških je prevedenih devetero.

»Людей и тучь война и мракъ ночной
 минули вмѣстѣ; лучь разсвѣта нѣжный
 забрезжилъ надъ вершиною тройной
 царя сѣдого крайнской цѣпи снѣжной.
 Но озеру Бохиньскому покои
 разлитъ и ночи нѣтъ слѣда мятежной,
 но подъ водою сомовъ вдетъ война
 и хищниковъ другихъ, щитомцевъ два. . . «

ali se vam ne zdi, kakor bi govoril — Puškin?

Moral bi prepisati celo knjigo, da bi dokazal, kako lep je ruski Prešeren. Zato upam, da ga bodo radi čitali Rusi sami, katerim je v prvi vrsti namenjen, potem pa tudi vsi drugi Slovani z nami Slovenci vred, ki znajo ruski.

Ne morem pa odoleti izkušnjavi, da ne bi tukaj objavil vsaj enega celotnega vzgleda Korševih prevodov. Poslušajte, kako se glasi ena najlepših Prešernovih balad v ruskem jeziku —

Zdravilo ljubezni!

Лѣкарство отъ любви.

У юности двѣа, красавиць всѣхъ цвѣтъ,
 угасла всего восемнадцати лѣтъ.

Онъ клялся остаться ея женихомъ
 и полгода плакать и ночью и днемъ.

И тяжело скорѣлъ онъ и тяжело вздыхалъ,
 день каждый могилу ея посѣщалъ.

А мать говоритъ: »Будь покорень судьбѣ!
 Богъ далъ мнѣ трехъ братьевъ, трехъ дѣдей тебѣ.

»Братъ первый — купецъ; онъ лопатой гребетъ
 рубли и червонцы, забывъ имъ и счетъ.

»Онъ весело ѣздитъ туда и сюда . . .
 на свѣтъ наглядисься ты съ нимъ безъ труда.

»Ступай-ка къ нему, посмотри-ка на свѣтъ:
 нигдѣ недостатка въ красавицахъ нѣтъ!

»Увидишь красивѣй, богаче, умнѣй
 дѣвиць ты другихъ и — забудешь о ней.

»А если тоска твоя тамъ не пройдетъ,
назадъ возвращайся сюда черезъ годъ!

»Второй у меня есть въ обители братъ,
твой дядя другой; онъ — ученый аббатъ.

»Аббатъ и монахи — то мудрый народъ;
авось твое сердце при нихъ заживетъ.

»Молитвенникъ, постъ, одиночество, трудъ
покой въ твою душу больную вернуть.

»А если тоска твоя тамъ не пройдетъ,
назадъ возвращайся сюда черезъ годъ!

»Мой третій братъ — воинъ; въ рукахъ его рать.
домой приходи, не снѣши увивать.

»Въ сраженіяхъ прелесть великая есть:
то — ратныхъ подруга, военная честь.

»И равне еще, чѣмъ исполнится годъ,
тоска твоя въ войскѣ безслѣдно пройдетъ».

То тотъ, то другой приводилъ онъ предлогъ,
но матери долго перечить не могъ.

Купецъ ободрилъ его лаской своей,
червонцевъ ему не жалѣлъ и рублей.

изъ города въ городъ съ собою возилъ,
просилъ лишь о томъ, чтобы весель онъ былъ.

И, свѣтъ съ нимъ далеко кругомъ оглядѣвъ,
повсюду не мало увидѣлъ онъ дѣвъ;

на умныхъ, богатыхъ, красивыхъ смотрѣлъ,
но мертвой подруги забыть не умѣлъ.

И въ матери въ день, какъ исполнился годъ,
съ тоской еще боьшей назадъ онъ идетъ.

Какъ прежде, онъ сталъ на могилу ходить,
вздыхать безнадежно и слезы точить.

Пошелъ онъ въ обитель, гдѣ материнъ братъ
и дядя его былъ, ученый аббатъ.

Аббатъ и монахи, хоть мудрый народъ,
не могутъ найти его горю исходъ.

Наукой, постомъ и молитвой святой
не въ силахъ себѣ воротить онъ покой.

И къ матери въ день, какъ исполнился годъ,
съ тоской еще большей назадъ онъ идетъ.

Какъ прежде онъ сталъ на могилу ходить,
вздыхать безнадежно и слезы точить.

»Ты къ третьему дядѣ, мой сынъ, посѣщи,
чтобъ выгнать печаль изъ болящей души«.

Онъ въ войско вступилъ, не страшилъ его бой;
была его цѣль въ немъ не честь, а покой.

И прежде еще, чѣмъ исполнился годъ,
письмо уже къ матери братъ ей шлетъ.

За черной печатью листокъ роковой:
»Твой сынъ воротилъ свой душевный покой«.

*

Gospod profesor Korš sme biti prepričan, da slovenski književniki znajo po vrednosti oceniti njegovo plemenito kulturno nalogo, ki jo je izvršil, prevedši Prešerna na svoj materni jezik. Slovenski narod mu je za to lepo delo iz srca hvaležen.

Mogočnejši in močnejši ruski brat se je ob Prešernovem jubileju približal šibkemu svojemu slovenskemu bratu. Želimo, da bi to kulturno približevanje in medsebojno spoznavanje ostalo v novem stoletju na dnevnem redu in da bi porodilo še mnogo zlatih duševnih plodov!

† Ivan Vesel.

Spisal A. Aškerc.

ne 13. decembra je sprejela mati zemlja naša zopet odličnega delavca na literarnem polju domačem. Umrli je pisatelj, dekan Ivan Vesel, v Trnovem poleg Ilirske Bistrice. Vesel je bil pesniško nadarjen in jako izobražen mož, ki se je zgodaj pečal deloma z izvirnim pesništvom, največ pa je prevajal iz ruske poezije. Vesel je prvi med Slovenci prevajal ruske pesnike na naše narečje in si je že s tem samim književnim činom zaslužil odlično mesto v naši kulturni in književni zgodovini. Jezik slovenski je imel v svoji popolni oblasti, in zato se čitajo njegovi prevodi gladko in naravno. Prevajal pa ni samo verzov, ampak tudi prozo rusko. Tako je objavil n. pr. »Tarasa Bulbo« v letopisu »Slovenske Matice«.

Zadnje mesece se je trudil z urejevanjem prevodov iz ruskih pesnikov. Zbral je vse svoje že objavljene in še nenatisnjene prevode, potem pa tudi prevode drugih slovenskih pisateljev, ki so prevajali z ruščine, ter je bil rokopis že izročil tiskarju in založniku Gabrščeku v Gorici, da vse to gradivo izda pod naslovom »Ruska antologija v slovenskih prevodih«. Natisnjene so že tri pole tega zbornika. Sredi urejevanja ga je odvedla smrt.

Šele par tednov pred svojo smrtjo je bil v Ljubljani. Večerjal je z nami v gostilnici ter bil dobre volje. Pravil nam je o svoji ruski antologiji in o svojih drugih literarnih načrtih. Nihče izmed nas, ki smo mu stiskali roke v slovo, ni slutil, da ga ne bomo videli več.

Vesel je bil svoj čas spisal za »Matico« tudi slovenskega »Kniggeja« — »Olikanega Slovenca«, ki se je marljivo študiral in ki ga ni več dobiti po knjigotržnicah.

Važen je tudi njegov prevod »Psalmov«, ki je izišel l. 1892. Vesel je delal na tem prevodu okoli dvajset let. Vsak svetopi-semki psalm je prevedel v drugi metriški obliki. Kdor čita te poetične prevode, prepriča se kmalu, kako dovršeno je podal Vesel cvet judovske poezije v slovenskem jeziku. To niso suhoparni, doslovní prevodi, nego to so prepesnitve starotestamentne muze, ki bi bile v vsaki drugi književnosti vzbudile pozornost, samo pri nas so bili ti »Psalmi« kaj hladno sprejeti. Vesela je ta »hlad«,

kakor sem posnel parkrat iz njegovih ust, bolel. Dobro pa mu je delo, ko sem mu ob neki priliki odkrito priznal, da imajo njegovi »Psalmi« velika pesniško vrednost.

Kolikor sem izvedel izza kulis, utegne biti njegova literarna zapuščina zanimiva. Med raznimi razmetanimi papirji se nahajajo tudi njegove izvirne pesmi, ki jih še ni nikoli oskrunilo tiskarsko črnilo.

Med njegovimi rokopisi leži tudi neka izvirna drama, ki jo je spisal že pred kakimi 30 leti o priliki, ko se je bila razpisala nagrada za tako književno delo. Dejanje te drame se vrši za časa pokrščenja naših starih Slovencev. Stritar in, kakor se govori, tudi Levstik sta svoj čas razsodila, da je prvi del te drame jako dober. Gospod dr. Kržišnik, ki je prišel pred kratkim v Trnovo za kaplana, je Vesela nagovarjal, da bi svojo dramo opilil in jo izdal. Vesel je obljubil, lotiti se tega dela — a, žal, tudi to je preprečila smrt.

Rajni Ivan Vesel je znal poleg svojega materinega jezika tudi ruski, hrvaški in italijanski jezik. V svojem življenju je veliko potoval, najrajši po Italiji, katere umetnine je znal uživati z umetniško izobraženim duhom in s svojo mehko pesniško dušo.

Letos meseca septembra me je nagovarjal, da bi šla v Pariz, no jaz sem se bil šele povrnil s svojega potovanja po Švici. Vesel je bil moder mož, poštenjak od temena do nog. Kdor je prišel ž njim v dotiko, moral ga je spoštovati. Rezljal ni fraz, niti se je brigal za puhlo etiketo; bil je marveč original. Njegova vpljudnost pa je bila povsem naravna in odkritosrčna.

V posebni prijateljski zvezi je bil s Simonom Gregorčičem.

Govoril je najrajši o domači in o slovanski literaturi. Čeprav je imel dovolj posla s svojo stanovsko službo, vendar je zasledoval s paznim očesom najnovejše pojave v domači literaturi; da mu ni vse ugajalo, je naravno. Za socialno vprašanje se sicer ni brigal in ga ni ocenjal pravilno. Bil pa je Slovan z dušo in telesom in zato se tudi ni mogel nikdar sprijazniti z najnovejšim katoličanstvom, ki razjeda naš šibki narodni organizem in ga pripravlja za goden plen našim nasprotnikom. —

Vse svoje plemenito srce je razkril v svoji oporoki, s katero je postavil za univerzalnega dediča našo šolsko družbo »sv. Cirila in Metoda« . . .

*

Ivan Vesel je bil rojen l. 1840. v Mengešu in vzrejal se je v Ljubljani.

Zbolel je začetkom novembra. Zahripel je bil in ni šel več iz hiše. Začel se mu je sušiti tudi sapnik. Zadnje dni je močno kašljal. 8. decembra, o poldevetih, ko je bil vstal, zadel ga je mrtvoud (apoplexia capillaris). Bil je previden in naredil je svojo lepo oporo. Govoril je že težko, a vendar je bil pri zavesti do zadnjega hipa. Umrl je ob štirih zjutraj dne 10. decembra. Par ur pred smrtjo je še govoril, da bi šel spet rad kam na »potovanje«, no, in bela žena ga je spremila v neznano mu doslej deželo. —

V narodu svojem pa je ostavil za zmerom časten spomin.

Ivanu Veselu v spomin.

Najboljših eden, stara korenina!
 Noben mu debela vpognil ni nikdar
 in če je bil najsilnejši vihár . . .
 Podreti ga je mogla smrt edina
 Slovencem bornim nam na kvar!
 Imel ni hčere in imel ni sina —
 pač, pač! saj tu njegova je rodbina,
 tu polno krasnih ruskih mu otrok!
 Obzor mu bil globok je in širok
 ko ruskih pesnikov očina:
 krasoto nje duševno vso je zrl
 i v to divoto nam pogled odprl.

S. Gregorčič.

